

Handleiding Catechisatiemethode Leer mij

12-14 jaar – deel 1

Versie 2017-2018

Inhoudsopgave

Handleiding.....	1
Inleiding.....	3
1. De Bijbel.....	5
2. De belijdenisgeschriften.....	9
3. De enige troost.....	12
4. Onze ellende – schuldig aan de wet van God.....	15
5. Onze ellende – de zondeval.....	19
6. De Middelaar.....	22
7. Het geloof.....	25
8. De Drie-eenheid.....	28
9. God de Vader.....	31
10. God de Zoon – Zijn Namen.....	33
11. God de Zoon – Zijn geboorte.....	35
12. God de Zoon – Zijn lijden.....	37
13. God de Zoon – Zijn opstanding.....	39
14. God de Zoon – Zijn hemelvaart.....	40
15. God de Zoon – Zijn wederkomst en het oordeel.....	42
16. God de Heilige Geest.....	44

Inleiding

HHJO

Voor u ligt een handleidingdeel van de HHJO catechisatiemethode 'Leer mij'. Deze catechisatiemethode is ontstaan vanuit de behoefte aan een goede, didactisch verantwoorde en Schriftgetrouwe catechisatiemethode, die bruikbaar is binnen de breedte van de Hersteld Hervormde Kerk. Vanuit de betrokkenheid op de jeugd van onze kerk en de gevoelde noodzaak om helder en Bijbelgetrouw catecheseonderwijs aan hen te geven, heeft de HHJO het initiatief genomen om een nieuwe catechesemethode te laten ontwikkelen.

Het uitgangspunt van deze methode is de Heidelbergse Catechismus. Aan de hand van de drieslag geloof, gebod en gebed, die ook in de Heidelbergse Catechismus gehanteerd wordt, wordt in deze methode de geloofsleer behandeld. Voor een optimaal leerrendement is ervoor gekozen om de drieslag geloof, gebod en gebed elke drie jaar te herhalen. In de eerste drie jaar wordt de basis gelegd. De volgende cycli van drie jaar brengen verdieping aan.

Catechese richt zich op alle jongeren. Hier vallen ook de jongeren onder, die moeilijk leren. Bij het schrijven deze methode is ervoor gekozen om te schrijven op VMBO-niveau. Hiermee is deze methode toegankelijk voor de meeste catechisanten. Waar nodig kan de catecheet in zijn uitleg nog eenvoudiger uitleggen of juist verdieping aanbrengen, al naar gelang de behoefte van de groep die hij voor zich heeft.

Leerdoelen

Elk hoofdstuk in het werkboekje begint met de leerdoelen van dit hoofdstuk. Deze leerdoelen bepalen de focus van de les. In deze handleiding zijn bij elk hoofdstuk vragen opgenomen die na afloop van de catechisatieles gesteld kunnen worden om te toetsen in hoeverre de leerdoelen van de les behaald zijn.

De leerdoelen zijn op hoofd-, hart- en handenniveau geformuleerd:

- Het leerdoel op hoofdniveau gaat om kennis. Wat moet een jongere *weten* na deze catechisatieles?
- Het leerdoel op hartniveau gaat om geïnternaliseerde kennis. Wat moet een jongere zich na deze catechisatieles *beseffen*?
- Het leerdoel op handenniveau gaat om praktische kennis. Wat moet een jongere *kunnen* met de informatie die hij vanuit deze catechisatieles aangereikt gekregen heeft?

Door leerdoelen op hoofd-, hart- en handenniveau te definiëren proberen we de geloofsleer zo dicht mogelijk bij de catechisant te brengen. Deze methode wil niet alleen bereiken dat er kennis in de hoofden van jongeren komt, maar wil hen ook aan het nadenken zetten over de betekenis voor hun eigen hart en leven. Met als doel dat zij de verkregen kennis ook in hun dagelijks leven gebruiken.

Het formuleren van leerdoelen op hoofd-, hart- en handenniveau kan de indruk van maakbaarheid wekken. Dat is heel nadrukkelijk niet de bedoeling. Ten diepste worden alleen het hoofd, het hart en de handen bereikt, wanneer de Heilige Geest in de catechisant werkt en zijn of haar hart vernieuwt. In de catechese zijn we diep afhankelijk van Zijn werk. Tegelijkertijd mogen we in de hoop op en de verwachting van Zijn werk de middelen gebruiken om het hoofd, het hart en de handen van de catechisant te bereiken.

Leeropdracht

Elk hoofdstuk kent twee leeropdrachten. De ene leeropdracht betreft een vraag en antwoord uit de Heidelbergse Catechismus. De moeilijke woorden staan naast de vraag en het antwoord. De andere leeropdracht betreft een Bijbeltekst. Het is aan de catecheet om te kiezen welke leeropdracht hij laat leren. Hierbij kan het niveau van de groep meegewogen worden.

Catecheten die catechisanten graag vragen laten maken als huiswerk, kunnen daarvoor de verwerkingsvragen gebruiken die bij elk hoofdstuk zijn toegevoegd. Dit geeft de mogelijkheid om te toetsen of de catechisanten de stof van afgelopen week goed begrepen hebben en waar nodig kunnen onduidelijke punten nog verder uitgelegd worden. Het is ook mogelijk om de verwerkingsvragen in de catechisatieles te behandelen.

Reageren

Er is bewust gekozen om de handleiding bij deze catechesemethode digitaal aan te bieden. Dit biedt de mogelijkheid om de handleiding uit te breiden en te verbeteren. Heeft u een goede aanvulling op de handleiding, bijvoorbeeld een goed voorbeeld, een verwerkingsopdracht, een verhaal, een literatuurtip, of iets anders? Laat het ons weten, zodat wij dit mee kunnen nemen wanneer de handleiding bijgewerkt wordt. U kunt uw reactie sturen naar secretariaat@hhjo.nl.

1. De Bijbel

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de bijbelschrijvers zo door de Heilige Geest zijn beïnvloed dat zij het Woord van Gods Zelf opschreven, en ik weet het verschil tussen het Oude Testament (OT) en het Nieuwe Testament (NT).

Hart – beseffen

Ik besef dat God tot mij spreekt door Zijn Woord.

Handen – kunnen

Als ik in de Bijbel lees, dan lees ik daarin de boodschap die God voor mij persoonlijk heeft.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 119:53:

Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet,
Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren.
Ik zwoer, en zal dit met een blij gemoed
Bevestigen, in al mijn levensjaren,
Dat ik Uw wet, die heilig is en goed,
Door Uw genâ bestendig zal bewaren.

Alternatieve binnenkomer

Neem een bericht mee (van de website) van een organisatie die zich bezighoudt met verspreiding van Bijbels. Bijvoorbeeld:

- Open Doors / Stichting De Ondergrondse Kerk: Bijbelverspreiding onder vervolgte christenen
- GBS: Verspreiding van Gods Woord onder Nederlandse soldaten, in hotels, ziekenhuizen en gevangenissen.

Bij dit bericht kun je, afhankelijk van de doelgroep, verschillende methodes kiezen. Bijvoorbeeld een meer mentale methode voor de denkers (stellingen bediscussiëren) of meer op het hart gerichte methode voor de doeners.

Stellingen

1. Je kunt beter eten geven aan mensen die honger hebben, dan zo'n moeilijke Bijbel.
2. Zonder Bijbel is er geen eeuwig leven.

Actie

1. Voor welke onderstaande zin kies je?
  - a. Natuurlijk wil ik hier aan meedoen, omdat...
  - b. Geen haar op mijn hoofd die er aan denkt om me hier voor in te zetten, omdat...
2. Wat zou je concreet kunnen doen?

Woordweb

Bij het woordweb denken de jongeren eerst zelf na over begrippen en ervaringen die zij met de Bijbel associëren. Na enkele minuten wordt er gezamenlijk een woordweb op het bord gemaakt. Na het inventariseren worden enkele begrippen extra belicht en besproken. Naar verwachting zal er een tweedeling ontstaan:

1. Feitelijke begrippen, die betrekking hebben op de Bijbel zelf. De catecheet vraagt aan de jongeren om een toelichting van het betreffende woord. Bijvoorbeeld: Wat weet je over het Oude Testament te vertellen? Wat is kenmerkend voor het Oude Testament? Noem eens enkele Bijbelboeken uit het Oude Testament. Wie is de auteur van de Bijbel? Bij dit laatste wordt doorgevraagd, zodat duidelijk wordt dat er verschillende auteurs zijn, die geïnspireerd zijn door de Heilige Geest. Verder geeft de catecheet een toelichting op kernbegrippen. Denk aan de begrippen zoals die op blz. 2 vermeld staan.
2. Ervaringselementen, waarbij de jongeren hun beleving t.a.v. de Bijbel verwoorden. Ga daarover met elkaar in gesprek. Waarschijnlijk zullen veel jongeren aangeven dat ze Bijbel lezen moeilijk vinden en niet goed weten wat de Bijbel hen persoonlijk heeft te zeggen. Oordeel daar niet over, maar geef aan dat er wekelijks een korte Bijbelstudie wordt gedaan, waarbij er o.a. aandacht wordt besteed aan de persoonlijke betekenis van een Bijbelgedeelte.

Bijbelstudie

Achtergrond

Paulus schrijft aan Timotheüs over de heilige Schriften. Timotheüs heeft vanaf zijn jeugd daaruit horen lezen en vertellen. Jij hebt misschien ook vanaf heel jong uit de Bijbel gehoord. De Bijbel is bijzonder. De Bijbel is anders dan ieder ander boek. Paulus zegt dat de Bijbel wijs kan maken tot zaligheid. Waarom? In de Bijbel staat de enige weg terug tot de Heere. Terug? Ja, want wij zijn bij de Heere weggelopen. De weg terug kunnen wij uit onszelf niet vinden. Dat zegt de Heere in de Bijbel. Maar Hij zegt ook dat Hij Zelf die Weg gaf. Dat is de Heere Jezus. Over Hem gaat het in de Bijbel.

Vragen bij het Bijbelgedeelte

1. Ben je blij met jouw Bijbel? Lees je er vaak uit? Waarom wel/niet?
2. Waarom is het belangrijk om uit de Bijbel te lezen? Wat zeggen vers 15 en vers 16 daarvan?
3. Begrijp je wat je leest?
4. Timotheüs kreeg uitleg (vers 14). Weet je wie dat deden? Aan wie kun je nog meer om uitleg vragen?
5. Wat heeft catechisatie met (het begrijpen van) de Bijbel te maken?
6. Alleen kennis in je hoofd is niet voldoende. Er is meer nodig. Welk woord gebruikt Paulus daarvoor in vers 15? Hoe kom je daaraan?
7. Wat heeft dat te maken met de gelijkenis van de wijze en de dwaze bouwer in Mattheüs 7:24-27?
8. Waarom zegt Paulus in vers 14 dat Timotheüs moet blijven in wat hij heeft geleerd?

Alternatieve Bijbelstudie

Wanneer dit hoofdstuk op twee avonden gehouden wordt, is hieronder een extra Bijbelstudie opgenomen.

Lezen: Johannes 20:26-31.

Achtergrond

Leg eerste de context uit. De Heere Jezus is na Zijn opstanding verschenen aan Zijn discipelen. Thomas was er niet bij en hij kan het niet geloven. Hij wil alleen geloven als hij het kan voelen en zien. De discipelen zijn weer bij elkaar en nu is Thomas er ook bij.

Aanwijzingen

Gebruik de driedeling *Lezen, Luisteren en Leren* om de boodschap van het tekstgedeelte helder te krijgen.

Vragen bij het Bijbelgedeelte

1. Wat is het doel van Bijbellezen?
2. God werkt het geloof door Woord en Geest. Wat betekent die uitdrukking?
3. Hoe zie je in dit gedeelte de werking door Woord en Geest terug?
4. Wat betekent 'Woord en Geest' voor jouw Bijbellezen?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Een verhaal

Een atheïst zei eens tegen een christen: 'Er is geen God. En ik zou niet weten hoe u mij zou moeten overtuigen dat God wel bestaat.' Deze christen antwoordde dat hij niet goed wist wat hij zou doen. Hij zei tegen de atheïst: 'Ik zou een heel lang antwoord kunnen geven en veel moeite kunnen doen om allerlei argumenten naar voren te brengen. Aan de andere kant kan de Bijbel zelf ook antwoord geven. Daarin is namelijk al lang over u gesproken.' 'Over mij gesproken in de Bijbel?' vroeg de atheïst verbaasd. 'Ja, van u' antwoordde de christen: 'In Psalm 53 staat "De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God."'

1. Wat vind je van dit verhaal?
2. Zou je het op deze manier zeggen tegen een ongelovige? Waarom wel / niet?

Een doe-opdracht

Geef de catechisanten drie minuten voorbereidingstijd. Ze moeten een toespraakje van één minuut voorbereiden, waarin ze een ongelovige duidelijk maken waarom de Bijbel zo belangrijk is.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat betekent dat ook al weer, dat de Bijbel geïnspireerd is door de Heilige Geest?
2. Wat is het verschil tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament?

Leerdoel hart – beseffen

1. God spreekt ook tot jou. (Hoe) ervaar je dat?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kun je de boodschap van de Bijbel voor jou persoonlijk achterhalen als je de Bijbel leest?
2. Kun je een voorbeeld noemen van een Bijbelgedeelte dat voor jou persoonlijk een boodschap heeft? Wat is die boodschap?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden zelf op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen ook voor hen inzichtelijk.

2. De belijdenisgeschriften

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet de namen van de drie algemene christelijke belijdenisgeschriften en van de drie gereformeerde belijdenisgeschriften.

Hart – beseffen

Ik beseef dat de kern van de belijdenis ook voor mijzelf van belang is.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom de belijdenisgeschriften voor de kerk en voor mij belangrijk en waardevol zijn.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 2:7:

Welzalig zij, die, naar Zijn reine leer,
In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen;
Die Sions Vorst erkennen voor hun HEER;
Welzalig zij, die vast op Hem betrou - wen.

Binnenkomer

Guido de Brès schreef met gevaar voor eigen leven de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Hij wilde koning Filips II duidelijk maken dat hij en de andere calvinisten geen ketters waren, maar God naar Zijn Woord wilden dienen. In de NGB legde hij uit wat de Bijbelse leer is. Het is geen dorre opsomming, maar een levend getuigenis. Om het belijdenisgeschrift bij de koning te laten bezorgen, gooide De Brès het over de muur van het kasteel te Doornik. Uiteindelijk zou Guido de Brès met zijn leven betalen voor het belijden van de Bijbelse leer. Belijden betekent vaak lijden. Toen en nu ook nog. Denk maar aan al die vervolgte christenen.

Alternatieve binnenkomer

Stelling uit Laurens Snoek, *Reformatorisch en evangelisch*, Houten 2009, 32: "Eigenlijk vertrouw je teveel op je eigen kracht als je denkt dat je als kerk wel zonder belijdenissen kunt. En vertrouwen op jezelf is gevaarlijk. Daar val je een keer mee om."

Lees de stelling en vraag aan de groep: Wat is een belijdenis en waarom heeft de Heere ons die gegeven? Laat ze de vraag noteren en kom er aan het eind van de catechisatieles op terug.

Bijbelstudie

Achtergrond

Als je ziek bent, is er ergens in het lichaam iets niet goed. Er is een bepaalde afwijking. Paulus schrijft over 'gezonde woorden'. Timotheüs mag niet afwijken van de woorden die Paulus sprak. Paulus ontving die woorden van de Heere. Door de Heilige Geest. Daar moet Timotheüs zich aan houden. Met andere woorden zegt Paulus dat nog een keer: 'Bewaar het goede pand.' Pand wil zeggen: het waardevolle dat aan Timotheüs is toevertrouwd. Hij moet het bewaren. Hij mag er niet slordig mee omgaan. Dat bewaren kan hij niet alleen. Dat kan hij alleen in de kracht van de Heilige Geest. Nu Paulus bijna gaat sterven, vindt hij het heel belangrijk om Timotheüs daar nog een keer op te wijzen. Timotheüs moet dat goed in zijn oren knopen.

Vragen

1. Wat zijn 'gezonde woorden'?
2. Wat betekent: 'het goede pand'?
3. Waarom vindt Paulus het zo belangrijk om Timotheüs er nog eens goed op te wijzen dat hij niet mag afwijken van wat Paulus leerde?
4. Hoe kun je het 'goede pand' bewaren?
5. Hoe kun je weten dat woorden die bijvoorbeeld ambtsdragers spreken ook 'gezonde woorden' zijn?
6. Onze kerk kent zes belijdenisgeschriften. Weet je welke?
7. Het gaat er niet alleen om dat je de geloofsleer met het hoofd weet. Anders gezegd: dat je het bewaart met je verstand. Als het goed is, is ook het hart er helemaal bij betrokken. Welke woorden uit bovenstaande teksten passen daarbij?

Alternatieve Bijbelstudie (wanneer je twee avonden over dit hoofdstuk doet)

Wanneer dit hoofdstuk op twee avonden gehouden wordt, is hieronder een extra Bijbelstudie opgenomen.

De geloofsbelijdenis van Petrus

Lezen: Johannes 21:15-19

'Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb.' Johannes 21:17

Bespreek het tekstgedeelte aan de hand van de volgende drie vragen:

1. Lezen > *Je stelt jezelf de vraag: Wat staat er?*
2. Luisteren > *Je stelt jezelf de vraag: Wat betekent het?*
3. Leren > *Je stelt jezelf de vraag: Hoe beïnvloedt dit mijn leven?*

Achtergrond

Petrus had de Heere Jezus driemaal verloochend. Tot drie keer toe krijgt hij nu een indringende vraag van Jezus. Petrus wordt niet boos. Hij zal wel verdrietig geweest zijn, denkend aan de verloochening van zijn Heiland, Die voor hem Zijn leven had gegeven. Petrus zegt: 'Heere, U weet het. U weet dat ik U liefheb.' Petrus beseft zijn grote zonde, maar hij weet ook rotsvast dat de Heere Jezus zijn Zaligmaker is.

Vragen

1. Waarom stelt de Heere Jezus drie keer een vraag?
2. Belijden en volgen van Jezus brengt lijden met zich mee. Hoe zie je dat in dit Bijbelgedeelte?
3. Weet je hoe het met Petrus afgelopen is?

Opmerkingen bij uitleg

Herkenning

Bij de uitleg onder het kopje 'Herkenning' staat dat de belijdenisgeschriften tussen kerken met gelijke belijdenisgeschriften herkenning geeft. Ook laten belijdenisgeschriften zien, waar een kerk voor staat. Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden, dat dit in de praktijk niet altijd zo functioneert. Zo is soms de herkenning met kerken die net als ons de *Drie Formulieren van Enigheid* erkennen soms ver te zoeken. Wanneer jongeren hier vragen over stellen, kan gewezen worden op de plaats die de belijdenisgeschriften innemen. Wordt het gezien als een historisch document wat vooral weergeeft hoe men er vroeger over dacht, of als een belijdenisgeschrift wat ook vandaag leer en leven bepaalt?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de leerdoelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen.

Leerdoel hoofd – weten

Wat zijn de namen van de drie algemene christelijke belijdenisgeschriften en van de drie gereformeerde belijdenisgeschriften?

Leerdoel hart – beseffen

Waarom is de belijdenis voor jou persoonlijk belangrijk?

Leerdoel handen – kunnen

Leg uit waarom de belijdenisgeschriften waardevol zijn voor de christelijke kerk.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

Leeropdracht

Bij dit hoofdstuk staan twee catechismusvragen om te leren. Afhankelijk van het niveau van de catechisanten kan de catecheet kiezen wat hij laat leren.

Literatuur

Een goed inzicht in het ontstaan en de inhoud van de belijdenisgeschriften biedt P. Cammeraat, *Belijden en leven. Leerboek bij de belijdenisgeschriften*, Heerenveen 2006.

Hendrik-Jan van Nieuw Amerongen & Jonard Roukens, *Kennis van belijdenis moet leiden tot meebelijden op huidige fronten*, <http://www.rd.nl/kennis-van-belijdenis-moet-leiden-tot-meebelijden-op-huidige-fronten-1.669822>

A. Kos, *Naar Schrift en belijdenis; Een onderzoek naar het denken van de hervormd-gereformeerde predikant ds. I. Kievit over de ecclesiologie*, <http://studenttheses.library.uu.nl/search.php?language=nl&m=advanced&n4=c&v4=>, met name pagina 66-68.

In de bijlagen van deze handleiding zijn diverse artikelen over belijdenisgeschriften en de betekenis daarvan opgenomen.

3. De enige troost

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet wat echte Troost is en bij Wie deze te verkrijgen is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik een Trooster nodig heb Die mij bewaart in dit leven, maar ook om te kunnen sterven en voor God te verschijnen.

Handen – kunnen

Ik kan verwoorden wat troost is en waarom ik die troost nodig heb.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 136:3:

Zalig hij, die in dit leven
Jacobs God ter hulpe heeft;
Hij, die door den nood gedreven,
Zich tot Hem om troost begeeft;
Die zijn hoop, in 't hachlijkst lot,
Vestigt op den HEER, zijn God.

Alternatieve binnenkomer

Verbanddoos

Neem een verbanddoos mee, stop er van te voren ook een zakdoek in.

Haal eerst een aantal voorwerpen (pleisters, verband) uit de doos en vraag wanneer je deze spullen nodig hebt.

Pak vervolgens ook de zakdoek en vraag waarom deze er in zit.

Het gesprek komt op huilen, tranen drogen en troosten. Vertel dat het deze les ook over Troosten gaat.

Woordzoeker

Aan het einde van de les is een woordzoeker opgenomen, de overgebleven letters vormen de vraag: *Wat is jouw enige troost in leven en sterven?*

Deze puzzel kan ook als introductie worden gemaakt. (5 á 10 minuten).

Bijbelstudie

Werkvorm

Als werkvorm voor deze Bijbelstudie is gekozen voor een gatentekst. Het doel is om de jongeren actief betrekken bij het lezen van dit gedeelte.

In het werkboekje staat het te lezen Bijbelgedeelte afgedrukt waarin de hieronder dikgedrukte woorden zijn weggelaten. Laat hen eerst zelf nadenken over wat er moet komen te staan in de rechthoekjes. Vervolgens leest u het gedeelte voor en controleren en verbeteren zij hun tekst.

Antwoorden

1 Troost, troost **Mijn** volk, zal **ulieder** God zeggen.

2 Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid **verzoend** is, dat zij van de hand des HEEREN dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden.

3 Een stem des roependen in de woestijn: **Bereidt** den weg des HEEREN, maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God!

4 Alle dalen zullen verhoogd worden, en alle bergen en heuvelen zullen vernederd worden; en wat krom is, dat zal recht, en wat hobbelachtig is, dat zal tot een vallei gemaakt worden.

5 En de heerlijkheid des HEEREN zal geopenbaard worden; en **alle vlees tegelijk** zal zien, dat het de mond des HEEREN gesproken heeft.

6 Een stem zegt: Roept! En hij zegt: Wat zal ik roepen? Alle vlees is gras, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds.

7 Het gras verdort, de bloem valt af, als de **Geest des HEEREN** daarin blaast; voorwaar, het volk is gras.

8 Het gras verdort, de bloem valt af; maar het Woord onzes Gods bestaat **in der eeuwigheid**.

Vragen

Verdeel de groep in kleine groepjes van 3 of 4 personen.

Laat ieder voor zich de vragen beantwoorden.

Reserveer hier 5 a 10 minuten voor.

Laat hen nu hun boekje, of vel papier, doorgeven aan hun buurman of buurvrouw.

Die schrijft daar een reactie op.

Herhaal dit met de derde persoon in de groep.

Laat hen met zijn drieën bespreken wat hun uiteindelijke antwoorden zijn.

Bespreek plenair de antwoorden.

Extra vragen

1. Herken je bij jezelf dezelfde ongehoorzaamheid als het volk heeft?
2. Wat is echte troost volgens dit gedeelte?
3. Hoe kun jij die troost krijgen?
4. Wat is het verschil met de troost van de binnenkomer, of is er geen verschil?

Stelling

'Als de Heilige Geest de troost geeft, hoef je er zelf niets aan te doen om eigendom van Christus te worden.'

Deze stelling kunt u als volgt bespreken:

Doeners

Schrijf de stelling op een groot vel papier of bord.

Hang in drie hoeken één vel papier met *ja - nee - weet niet*.

Laat iedereen stelling nemen door te gaan staan in één van de drie hoeken.

Elke groep schrijft nu een argument passend bij hun keuze.

De groepen gaan met elkaar in gesprek. Blijf wel zelf de gespreksleider. Diegene die van mening verandert, moet letterlijk van plaats veranderen.

Denkers

Laat in groepen van 4 personen een tegenovergestelde stelling formuleren.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

In plaats van gatentekst, bespreking van het Bijbelgedeelte via observatievragen.

Benodigd: flipover

Maak met elkaar een overzicht waarin de volgende vragen worden beantwoord:

- Wat doet God?
- Waarom doet God dat?
- Voor wie was het fijn of goed wat de Heere deed?

Een afsluitende/reflectie opdracht

Laat de catechisanten schriftelijk de volgende zin afmaken:

"Als ik nog maar 24 uur te leven heb, dan is het voor mij ..... om te weten dat ik het eigendom van Christus ben."

Vraag of iemand dat wat hij heeft opgeschreven wil delen met de anderen, of laat in tweetallen uitwisselen.

Praat plenair door of het dan *minder belangrijk, even belangrijk* of *belangrijker* is om te weten dat je het eigendom van Christus bent. Het is aan de catecheet om dit verder uit te leggen.

Sluit af met de open vraag: "Wie van jullie weet of hij of zij over 24 uur nog leeft?"

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat is echte troost?
2. Hoe kom je aan die troost?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom heb je deze troost nodig?

Leerdoel handen – kunnen

1. Voor wie is deze troost?
2. Toepassingsvraag: Heb jij die troost?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

4. Onze ellende – schuldig aan de wet van God

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat ik God lief moet hebben met heel mijn hart, met heel mijn ziel, met al mijn kracht en met heel mijn verstand en ik weet dat ik mijn naaste lief moet hebben als mijzelf.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik uit mijzelf nooit zal kunnen voldoen aan wat God van mij eist.

Handen – kunnen

Ik kan mijn doen en laten naast Gods wet houden, dan ontdek ik hoeveel zonde ik doe en dat ik die wet niet kan houden.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 38:6:

'k Ben, door Uwe wet te schenden,
Krom van lenden,
Vol van druk, benauwd van hart;
Zeer gebogen en verslagen,
Moe van klagen,
Ga ik al den dag in 't zwart.

Alternatieve binnenkomer

Spiegel

Neem een spiegel mee, het liefst een scheerspiegel die ook vergroot.
Vraag meerdere jongeren om er in te kijken en te vertellen wie ze zien.
[Antwoord: mijzelf].

Vraag door of de spiegel echt laat zien hoe ze er uit zien, of dat deze misschien iets weglaat.
Maak de overgang naar de wet.

Draad

In *De vervulling van de wet in het leven van de christen - enkele overwegingen*¹ beschrijft pr. dr. J. Hoek een beeld van de wet door ds. Tichelaar (vereenvoudigd weergegeven):

“De wet van God is als een dun draadje, gespannen in een donkere kamer. Dat draadje kan ons in de donkerte leiden naar de uitgang. Loslaten betekent de weg kwijt zijn. Maar je kunt ook weer niet aan dat draadje gaan hangen of jezelf eraan optrekken of je erdoor laten meesleuren. Je moet het draadje door het oogje dat je met je duim en wijsvinger maakt laten glijden.”

---

¹ http://www.centrumvoorisraelstudies.nl/artikelen/Hoek_De-vervulling-vd-wet-ih-leven-vd-christen.php [binnengehaald op 2016 - 02 - 24].

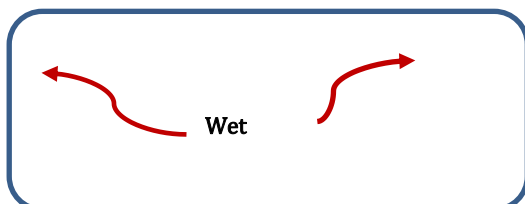

Zo is het ook met Gods wet, die je net als dat draadje leidt. Er is christelijke vrijheid en tegelijk ook een nauwgezet leven uit dankbaarheid."

(Eventueel te gebruiken door iemand werkelijk aan zo'n draadje in de donkere ruimte naar de uitgang te leiden)

Woordweb

Maak met z'n allen een woordweb over het woord wet.

Kom met een gezamenlijk antwoord op: Wat is zalig worden eigenlijk?

Bespreking

Bespreek daarna met elkaar de vraag: Zit jij weleens met de vraag hoe je zalig kunt worden?

Open wanddiscussie

Zorg voor een A2-vel (flip-over) met daarop de vraag: Hoe kun jij zalig worden?

Laat iedereen voor zich zijn antwoord of reactie op een post-it schrijven en bij de vraag plakken. Lees van elkaar wat er geschreven staat en bespreek dit met elkaar.

Opmerkingen bij uitleg

Ellende

Hier kan ingegaan worden op het verschil tussen niet *willen* en niet *kunnen* liefhebben en dienen van God.

Licht

Wanneer de alternatieve binnenkomer is gebruikt, kan hier als volgt op verder gegaan worden.

Het beeld van de spiegel kunt u terug laten komen bij het derde begrip: Licht.

Vraag iemand om zijn ogen dicht te doen en vervolgens in de spiegel te "kijken".

Vervolgens even het licht uit en dezelfde vraag.

Zo is er ook Licht (de Heilige Geest) nodig om in de spiegel van de wet te kijken.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Foto's onder het begrip 'Ellende'

In het werkboekje staan onder het begrip *ellende* 2 foto's. De ene foto is van een Bijbel in de prullenbak. De andere foto van een zwerver die eten uit een vuilnisbak haalt.

Vraag de jongeren eerst om te vertellen wat ze zien, vervolgens wat dat betekent voor de betreffende mensen en vervolgens wie op onderstaande afbeeldingen in de grootste ellende leeft.

Eventuele extra vraag bij het begrip ellende:

1. Hoe kan het dat zondige mensen toch in vrede kunnen samenleven?

Stellingen

Eventueel kunnen de volgende stellingen nog besproken worden.

Werkvorm: stickerparade

- Schrijf de stelling op een vel papier.
- Laat iedereen een rode (niet mee eens) of een groene (mee eens) post-it erbij plakken.
- Bespreek de stelling.

Stelling I: *Als je merkt dat je zelf tot alle zonde in staat bent, kun je niet meer neerkijken op andere mensen die zondigen.*

Stelling II: *Als je op school een 6 haalt, is dat voldoende. Voor de Heere is alleen een 10 goed genoeg.*

Verhaal

In het water zwom een ontevreden vis. Hij kon overal naartoe:

rivieren, meren, sloten en vaarten. Niemand die hem tegenhield.

Maar hij wilde wel eens wat anders: hij wilde vrij zijn, vrij van het water.

En dus nam hij een lange aanloop, zwom zo hard hij kon en sprong het land op. En daar

lag 'ie dan: vrij van het water. Maar o, wat kreeg hij het benauwd; hij kon geen adem meer halen. En na een poosje was hij dood. Gebonden aan het water kon hij leven.

Maar de drang naar vrijheid werd z'n dood.

Stel de catechisanten de vraag wat dit verhaal te maken heeft met het thema van deze les.

Ga in op de beschermende werking van de Wet als verbondsregels.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat eist God van jou in Zijn wet?

Leerdoel hart – beseffen

Kun je dit uit jezelf doen?

Leerdoel handen – kunnen

Hoe kun je je eigen leven toetsen?

Wat ontdek je, als je je doen en laten zo naast Gods wet houdt?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

5. Onze ellende – de zondeval

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat ik geen zondaar ben, omdat ik zonde doe, maar ik doe zonde omdat ik zondaar ben.

Hart – beseffen

Ik besef dat niet alleen Adam en Eva straf verdiend hebben, maar ik ook!

Handen – kunnen

Ik mag mijn zonden belijden aan de Heere en weet dat Hij barmhartig is om mijn zonden te vergeven.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 51:3:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren;
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toren.
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af.
Zie, Gij hebt lust tot waarheid in 't gemoed;
Gij, HEER, Die weet, al wat ik heb misdreven,
Gij, die mijn geest met wijsheid hadt gevoed,
En in mijn ziel Uw Godd'lijk licht gegeven.

Binnenkomer

Verhaal

Lees of vertel onderstaand verhaal en bespreek de stellingen.

In de Middeleeuwen was er een groot en goed koning. Hij had oog voor zijn volk. Eén van zijn onderdanen was echter jaloers. Deze wilde de plek van de koning innemen. Daarom bedacht hij sluw plan. Hij zou een staatsgreep plegen. De onderdaan zocht medestanders en bereidde de staatsgreep tot in de puntjes voor. Het mocht immers niet mislukken! De onderdaan was tevreden over het verloop. De dag waarop hij het plan zou uitvoeren kwam steeds dichterbij. Totdat.... De koning zijn soldaten op de onderdaan afstuurde. De koning had lucht gekregen van het plan en liet hem grijpen. De koning zei tegen zichzelf: 'Welke straf zal ik deze dienaar geven? Hij verdient de doodstraf!' Toch voerde de koning deze straf niet uit. Vanuit zijn genade bedacht de koning een andere straf. Hij stuurde de man, samen met zijn vrouw die haar steun had betuigd, naar een onbewoond eiland. Als straf voor hun opstand tegen de koning moesten ze grote afstand van de koning nemen. Ver weg van de koning! Ver weg van hun vaderland! Naar een onbewoond eiland!

Op dat onbewoonde eiland kreeg het echtpaar kinderen. Ze leefden ver bij de koning en het vaderland vandaan. Was dat oneerlijk van de koning? Die kinderen hadden toch niets gedaan? Waarom deelden zij dan in de straf van hun ouders?

Het was geen oneerlijke zaak. De schuld lag immers bij hun vader en moeder. Toen de koning hoorde dat de man en vrouw kinderen hadden, toonde hij opnieuw zijn genade. Hij zei: 'Iedereen die zijn fouten toegeeft en stopt met zijn verzet tegen mij, en mij als koning accepteert, die mag weer terugkomen. Dan mag je van het onbewoonde eiland af. Je mag terugkomen in het vaderland en terugkomen bij de koning.'

Groen of rood?

Vooraf regelen: Zorg ervoor dat alle jongeren aan het begin van de les een rood en een groen kaartje in hun bezit hebben. Deel de kaartjes bijv. uit als de jongelui binnenkomen. Ga zelf in de deuropening staan, zodat u de jongelui kunt begroeten én van de kaartjes voorzien. Een andere mogelijkheid is de kaartjes vooraf op de stoel te leggen.

Lees onderstaande drie stellingen voor, zonder deze inhoudelijk te bespreken. Zeg tegen de jongeren dat ze binnen 2 seconden het rode (oneens) of het groene kaartje (mee eens) moeten opsteken.

- * Als ik de koning was, dan had ik de opstandeling de doodstraf gegeven.
- * Het is oneerlijk dat de koning de kinderen van deze opstandeling ook straft!
- * De koning is te goeiig, want hij biedt de kinderen de mogelijkheid om terug te keren.

Bespreek vervolgens de stellingen vijf minuten na. Lees stelling 1 opnieuw voor en kies iemand die een rood kaartje opstak bij deze stelling. Deze persoon legt aan de andere kleurgroep uit waarom hij /zij voor de betreffende kleur koos. Doe het ook andersom. Neem zo de stellingen kort en bondig door!

Toepassing

Bovenstaand verhaal heeft overeenkomsten met de zondeval. Maak zelf de link naar de kernbegrippen of vraag vooraf aan de jongeren waarom het verhaal bij de kernbegrippen van deze les past.

Bijbelstudie

Laat de jongeren het tekstgedeelte lezen en voor zichzelf onderstaande tekens plaatsen onder elke tekstregel.

Tip: Schrijf zelf de Bijbeltekst op het bord met witregels ertussen. Laat een jongere die snel klaar is zijn tekens bij vers 8 plaatsen, terwijl twee anderen dit bij respectievelijk vers 9 en 10 doen. Bespreek het Bijbelgedeelte aan de hand van de tekens zoals die op het bord zijn geplaatst.

↑	Zegt iets over God
↓	Zegt iets over de mens
!	Zegt iets nieuws
?	Zegt iets wat ik niet begrijp
→	Zegt iets om te gehoorzamen

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat maakt, dat je een zondaar bent?
2. Waarom doe je zonde?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom verdienen niet alleen Adam en Eva, maar ook jij straf?

Leerdoel handen – kunnen

1. Waarom wijst de Heere je op je zonden?
2. Als je je zonden aan de Heere belijdt, wil Hij je dan vergeven?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

6. De Middelaar

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik begrijp waarom onze gebeden worden afgesloten met 'Om Jezus wil'.

Hart – beseffen

Ik beseef dat mijn relatie met God stuk is en dat ik die op geen enkele manier kan herstellen. Daarom heb ik de Heere Jezus nodig.

Handen – kunnen

Ik weet hoe ik mijn zonden kan belijden en besluit mijn gebed met de woorden 'Om Jezus wil'.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 40:4:

Brandofferen, noch offer voor de schuld,
Voldeden aan Uw eis, noch eer.
Toen zeid' ik: "Zie, ik kom, o HEER;
De rol des boeks is met Mijn naam vervuld.
Mijn ziel, U opgedragen,
Wil U alleen behagen;
Mijn liefd' en ijver brandt:
Ik draag Uw heil'ge wet,
Die Gij den sterv'ling zet,
In 't binnenst' ingewand."

Binnenkomer

Optie 1

Laat drie jongeren een kort rollenspel uitvoeren, waarbij ieder persoon enkel een omschrijving krijg van zijn / haar rol. De catecheet kan er ook voor kiezen om het zelf als verhaal te vertellen.

Karel

Je vraagt op een vriendelijke toon aan je zusje of jij achter de computer mag. Je moet hierachter werken, omdat je morgen een opdracht voor school moet inleveren. Je zusje reageert nauwelijks en weigert. Dit maakt je boos! Je reageert gefrustreerd en je geeft een duw om haar van de stoel af te krijgen. Er ontstaat ruzie, waarbij je in je felheid aan haar kleren trekt. Dit veroorzaakt een scheur (Doe dit niet echt!). Als je vader / moeder tussenbeide komt en op een rustige manier reageert en naar je luistert dan helpt dat. Je wordt ook rustig. Als je ouder ook boos wordt, dan blijf je boos.

José

Je zit achter de computer een spelletje te doen. Je zit op een hoog level als je broer vraagt of hij achter de computer mag. Dit wil je niet, omdat het juist zo goed gaat. Je reageert nauwelijks, omdat je geconcentreerd met het spel bezig bent. Je snauwt hem toe dat dit niet kan. Er ontstaat ruzie. Je doet mee in deze ruzie! Als je vader / moeder tussenbeide komt en op een rustige manier reageert en naar je luistert dan helpt dat. Je wordt ook rustig. Als je ouder ook boos wordt, dan blijf je boos.

Vader / moeder

Je ziet dat je kinderen Karel en José ruzie hebben. Je wilt dat de ruzie stopt en probeert de boel te sussen en op te lossen.

Optie 2

Ga met de jongeren het gesprek aan n.a.v. het rollenspel

1. Wat moet de ouder niet doen? (bijv. zelf boos worden of gaan schreeuwen)
2. Wat werkt? (bijv. rustig blijven, naar beide partijen luisteren)

Werk er als catecheet naar toe dat de jongeren aangeven dat de schade moet herstelt worden. Hoe kan dit? Karel heeft geen geld om nieuwe kleren te kopen voor José. Hij heeft iemand nodig die voor hem betaalt.

Catecheet: hoe zou je zo'n persoon kunnen noemen die de breuk probeert te herstellen tussen beide partijen? > middelaar.

Sluit af met de opmerking dat een (be)middelaar bemiddelt tussen twee partijen en partijen weer tot elkaar probeert te brengen.

Alternatieve binnenkomer

Achtergrond

Leg onderstaande situatie aan de jongeren voor en stel hen de bijbehorende vragen. Ga niet al te uitgebreid in op de antwoorden, maar laat ze vooral ervaren wat de gevolgen kunnen zijn als je je barmhartig opstelt door een bemiddelingsrol op je te nemen.

Stel je voor: je wordt naar Libanon gestuurd om te proberen westerlingen vrij te krijgen. Ze zitten nu nog gevangen. Je gaat in gesprek met de islamitische groep Hezbollah. Je onderhandelt en probeert de Hezbollahgroep op andere gedachten te brengen. Terwijl je een poging onderneemt om de westerlingen te bezoeken word je zelf ontvoerd. Je verblijft 1763 dagen (bijna vijf jaar) in een donkere isoleercel. Je wordt regelmatig geblinddoekt en je zit 23 uur per dag aan een radiator vastgeketend.

Vragen

1. Welke gedachten zouden jou tijdens de gevangenschap bezighouden?
2. Zou je spijt krijgen van je keus om als bemiddelaar op te treden?
3. Bovenstaande situatie is de Engelsman Terry Waite in 1987 overkomen Hij liet een vrouw en vier kinderen in onzekerheid achter. Ze wisten al die tijd niet of hij nog in leven was. Na 25 jaar ging Waite terug naar zijn ontvoerders om zich met hen te verzoenen. Waarom past dit voorbeeld bij de les van vandaag?

Bijbelstudie

Vragen

Maak vanuit de laatstgenoemde vraag de link met de Bijbeltekst. Laat de jongeren de Bijbeltekst in eigen woorden navertellen. Wat staat er nu precies?

Lees ook de context van de verzen en bespreek het Bijbelgedeelte aan de hand van de drie vragen zoals die in het werkboek staan vermeld.

Toepassing

Maak een link met de introductie. Terry Waite was een bemiddelaar, maar hij was niet in staat om zichzelf en de andere westerlingen van een gevangenschap door de duivel te bevrijden. Wij worden door de duivel allemaal in zijn greep gehouden. We doen zonde en we zijn zonde!

Hier hebben we bevrijding voor nodig. De Heere Jezus is de enige die deze bevrijding kan én wil schenken.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Waarom zeggen wij aan het eind van een gebed: 'Om Jezus' wil'?

Leerdoel hart – beseffen

Waarom heb je een Middelaar nodig?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kun je je zonden belijden?
2. Sluit jij je gebed af met 'Om Jezus' wil'?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

7. Het geloof

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat geloven te maken heeft met alles in mijn leven: mijn verstand, mijn hart, wat ik wil en wat ik doe.

Hart – beseffen

Ik beseef dat geloven is dat je alles voor waar houdt wat God in Zijn Woord zegt én dat je door de Heilige Geest vertrouwt dat Hij ook jou genadig is (Heid. Cat. Zondag 7).

Handen – kunnen

De Heilige Geest werkt door het Evangelie. Vanuit deze verwachting lees ik trouw mijn Bijbel en luister ik biddend naar Zijn Woord.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 9:10:

Hij, die Uw naam in waarheid kent,
Zal, HEER, op U in zijn ellend'
Vertrouwen, wijl Gij nooit liet zuchten
Hen, die gelovig tot U vluchten.

Binnenkomer

Geef de jongeren de gelegenheid om voor zichzelf de vraag te beantwoorden 'Wat is geloven?' Ze kunnen het antwoord in het werkboek opschrijven.

Geef ze vervolgens de gelegenheid om hun linker- en rechterbuurvrouw/ man te bevragen en laat ze die antwoorden in de overige kolommen schrijven.

Als u wilt voorkomen dat ze hun antwoord koppelen aan de doelstellingen van deze les, dan kunt u ze een los vel papier geven door deze vooraf klaar te leggen. Laat ze dat in drie vakken vouwen. U kunt overwegen om de papieren na afloop te verzamelen, zodat u goed weet welke beelden de jongeren bij dit belangrijke onderwerp hebben.

Inventariseer enkele antwoorden en schrijf deze op het bord.

Binnenkomer 2: Geloven is.....

Lees na de inventarisatie één van onderstaande teksten voor en geef de jongeren de opdracht om te onderzoeken hoe in dit verhaal het woord geloven wordt omschreven. Bespreek dit na het lezen.

Verhaal 1

Op een dag zat ik tegenover een man. Een boom van een vent, een soort dieldelige kast. Ik noem hem in mijn hart altijd Ringmans, omdat hij een trui droeg met ringetjes erop, maar zo heette hij natuurlijk niet. Zijn vrouw was bij een bombardement omgekomen. Zijn twee zoons waren in de oorlog gesneuveld. Een triest geval. En toen bezocht ik hem. Nauwelijks was ik gaan zitten of hij stak van wal: 'Dominee, praat me alstublieft niet van het christendom! Ik heb zoveel doorgemaakt, dat ik niets meer kan geloven. Ik heb teveel beleefd! Ze kunnen me vertellen wat ze willen, maar ik geloof nergens meer in!' Toen lachte ik en zei: 'Dat kan ik mij niet voorstellen! Zegt u eens, meneer Ringmans,' -hij heette in werkelijkheid anders – 'gaat u wel eens een keer met de trein?' 'Ja!' Ik vervolgde: 'Dan gaat u zeker iedere keer van te voren naar de machinist en vraagt u hem: Kunt u mij uw diploma laten zien?' 'Nee, welnee!' was zijn antwoord. 'Je kunt van de Spoorwegen toch verwachten, dat hun machinisten...' 'Wat?!' zei ik heel verbaasd. 'U stapt in zonder dat u zich ervan vergewist dat de man in de bestuurderscabine de trein ook echt kan besturen?! U vertrouwt hem uw leven toe – zonder garantie?! Nou, hoort u eens! Dat noem ik geloven, meneer Ringsmans, dat ik aan iemand mijn leven toevertrouw!²

Verhaal 2

Er was eens een schipbreuk met een groot zeevaartschip. Al die mensen moesten van die boot af in de reddingsboot die onder hen in het water lag. De geredde mensen riepen het de mensen toe: "Laat je maar vallen!" Zij die zich lieten vallen waren gered, maar toen kwam er een man die zich vast bleef houden aan het zinkende schip. De mensen zeiden tot hem: "Laat los!" Maar hij hield zich vast, zodat de knokkels van zijn vingers helemaal wit werden. Hij kon zich bijna niet meer vasthouden. Toch wilde hij zich niet laten vallen, want .....

(stop hier en vraag welke tegenwerpingen de man zou kunnen hebben). Vraag vervolgens met welk beeld het geloof wordt verduidelijkt.

Bijbelstudie

Laat tot de jongeren doordringen dat beide Bijbelgedeelten in de gebiedende wijs staan. Wijs hen erop dat de gebiedende wijs als middel is bedoeld om te laten zien dat geloven hun plicht is. Ze hebben het recht niet om níet te geloven. Na iedere preek komt het erop aan wat ze met het Woord doen. Als ze het Woord verwerpen, dan volstaat niet het antwoord "Ja, Heere, maar ik kan toch niet geloven?" De Heere heeft nooit een bevel tot geloof gegeven als Hij niet de God van die genade was om dat geloof te schenken.

---

² Wilhelm Busch, *Jezus onze bestemming*, blz. 79.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat heeft geloof te maken met je *verstand*?
2. Wat heeft geloof te maken met je *wil*?
3. Wat heeft geloof te maken met wat je *doet*?

Leerdoel hart – beseffen

1. Wat is geloven?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kom je aan het geloof?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

8. De Drie-eenheid

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat er drie Personen zijn die samen één God vormen en dat ze alle drie nodig zijn om zalig te worden.

Hart – beseffen

Ik beseft dat ik de drie-eenheid van God niet met mijn verstand kan begrijpen.

Handen – kunnen

Ik aanvaard dat ik God met mijn verstand niet kan begrijpen en dank God voor zijn grootheid. (Augustinus zei: 'Wanneer wij God zouden kunnen begrijpen, dan was Hij het niet waard om door ons geëerd, gevreesd en gediend te worden.'

Zingen

Gezongen kan worden de Avondzang vers 7:

O Vader, dat Uw liefd' ons blijk;
 O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk;
 O Geest, zend Uwen troost ons neer;
 Drieëinig God, U zij al d' eer.

Binnenkomer

Deel onder de jongeren kaartjes uit. Op elk van de kaartjes staat één van de volgende begrippen:

licht	–	warmte	–	stralen	–	zon
ziel	–	lichaam	–	geest	–	mens
stam	–	takken	–	bladeren	–	boom
rood	–	wit	–	blauw	–	Nederlandse vlag

Vertel aan de jongeren dat ze de begrippen moeten zoeken die samen een eenheid vormen.

Materiaal

Kaartjes met op elk kaartje één woord.

Stuur er bij de bespreking op aan dat de jongeren aangeven dat bovenstaande substanties een onderdeel van een groter geheel vormen. Het lichaam van de zon bevat de zon, de stralen en de warmte. De stralen worden voortgebracht door de zon, de warmte komt zowel uit de zon voort als de stralen, maar deze drie zijn één. Ze zijn onderscheiden, maar niet te scheiden. Alle drie samen zijn ze één zon. Zo is het ook in de drie-eenheid. De Zoon is uit de Vader, de Heilige Geest gaat van beiden uit en toch zijn ze één God, hoewel drie onderscheiden Personen.³

Leg vanuit deze opdracht de link met het onderwerp van de Drie-eenheid. Bovenstaande tritsen vormen een zwakke vergelijking voor de Drie-eenheid.

³ Thomas Watson, *De hoofdsom van de Geloofsleer*, blz. 148.

Alternatieve binnenkomer

Laat vijf jongeren naar voren komen en plaats hen in een cirkel met de gezichten naar elkaar toe. Laat iedereen zijn ogen dichtdoen, zijn linkerhand vooruit steken en willekeurig een andere hand pakken. Daarna gebeurt hetzelfde met de rechterhand. Je mag niet twee handen van dezelfde persoon vasthouden. Laat hen nu de ogen openen. De groep vormt een eenheid, terwijl ze wel verschillend zijn.

Opmerkingen bij uitleg

Introductie 1=3 3=1

Laat de jongeren na het uitvoeren van de binnenkomer de link leggen met de afbeelding van de Drie-eenheid. Vraag aan de groep wat er met de titel 1=3 / 3=1 wordt bedoeld. Benadruk dat we deze leer niet kunnen begrijpen. Toch spreekt de Bijbel zó over God de Vader, Zijn Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest. Wijs evt. op de uitspraak van Augustinus: 'Wanneer wij God zouden kunnen begrijpen, was Hij het niet waard om door ons geëerd, gevreesd en gediend te worden.'

Bijbelstudie

In het Bijbelboek Johannes wordt veel over de Vader, de Zoon en de Heilige Geest gesproken. Ondergenoemde Bijbelteksten zeggen iets over de drie-eenheid. Laat de jongeren de Bijbelteksten opzoeken en laat ze (in tweetallen) het gedeelte met één van de toelichtingen verbinden. Geef enkele beurten en laat een jongere vertellen met welke toelichting hij Joh 5:23 heeft verbonden. Loop op dezelfde manier de overige teksten langs.

Joh 5: 23	<i>Geloof in God én in de Heere Jezus Christus.</i>
Joh 14: 1	<i>De Heere Jezus wordt als God aangesproken en Hij keurt dat goed.</i>
Joh 14: 9-11	<i>De Heilige Geest is geen onpersoonlijke kracht, maar een Persoon.</i>
Joh 14: 16	<i>Christus is in de Vader en de Vader is in Hem.</i>
Joh 20: 28	<i>De Zoon is evenveel eer waard als de Vader. Dit kan alleen als ze gelijk zijn (beiden God)</i>

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we met de Drie-eenheid?
2. Heb je alle drie de Personen nodig om zalig te worden?

Leerdoel hart – beseffen

1. Kun je met je verstand de Drie-eenheid begrijpen?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat moet onze reactie zijn op Gods Drie-eenheid?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

9. God de Vader

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat God de Vader de hemel en de aarde geschapen heeft en dat Hij almachtig is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat God voor de schepping zorgt en ook mijn leven leidt.

Handen – kunnen

Ik kan het verschil uitleggen tussen de voorzienigheid van God en het noodlot.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 33:11:

Laat ons alom Zijn lof ontvouwen:
In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn naam vertrouwen,
Dien Naam, zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Milde zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open;
Weer steeds alle smart.

Binnenkomer

Laat iedereen kort een reactie geven op de vraag en schrijf de genoemde woorden op het bord. Je kunt deze gebruiken bij de stelling.

Er zullen bij de binnenkomer eigenschappen zijn genoemd die niet voor God gelden. Dit biedt de mogelijkheid om het verschil tussen een aardse vader en de hemelse Vader uit te kunnen leggen.

Bijbelstudie

Petrus en Johannes zitten gevangen. De Joodse leiders kunnen eigenlijk niets vinden waarom ze hen langer vast kunnen houden. Ze moeten hen laten gaan. Maar eerst bedreigen zij hen. 'Jullie mogen niet meer van de Heere Jezus spreken' zeggen ze. Petrus en Johannes antwoorden: 'U staat niet boven God. Hem moeten we gehoorzamen.' Nog meer dreigementen klinken. Als Petrus en Johannes terugkomen bij de andere christenen gaan ze samen bidden. Ze brengen alles bij de Heere. Ze vragen om vrijmoedigheid. Dat wil zeggen: dat de Heere hen kracht zal geven om ondanks die dreigementen toch te spreken van de Heere Jezus.

Vragen

1. Wat zou jij gedaan hebben als je in de schoenen van Petrus of Johannes stond?
2. Is het vreemd dat er dreigementen klinken als er van de Heere Jezus wordt verteld (zie vers 25 - 28).
3. Waarom vertellen ze de dreigementen aan de Heere? Hij weet toch alles al?

4. De christenen bidden om vrijmoedigheid (vers 29). Wat betekent dat?
5. Het gebed begint met de belijdenis dat God de Schepper van alle dingen is. Wat is de troost daarvan?
6. Wat leert dit gedeelte ons:
  - a. Als je moeilijke dingen meemaakt?
  - b. Als je het moeilijk vindt om van de Heere te spreken?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we als we zeggen dat God de Vader de Schepper is?
2. Is er iets wat God *niet* kan?

Leerdoel hart – beseffen

1. Zorgt God nog steeds voor de schepping?
2. Zorgt Hij ook voor jou?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat is het verschil tussen Gods voorzienigheid en het noodlot?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

10. God de Zoon – Zijn Namen

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat Jezus de eniggeboren Zoon van God is en Zelf ook God is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat alleen de Heere Jezus mij kan verlossen van de zonde.

Handen – kunnen

Ik kan verschillende namen van de Heere Jezus noemen en uitleggen wat deze betekenen.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 45:1:

Mijn hart, vervuld met heilbespiegelingen,
Zal 't schoonste lied van enen Koning zingen;
Terwijl de Geest mijn gladde tonge drijft;
Is z' als de pen van een, die vaardig schrijft.
Beminlijk Vorst, uw schoonheid hoog te loven,
Gaat al het schoon der mensen ver te boven;
Genâ is op uw lippen uitgestort,
Dies G' eeuwiglijk van God gezegend wordt.

Binnenkomer

Probeer een aantal voorwerpen te verzamelen waarop een naam is gedrukt: pen, beker, sleutelhanger, naambordje, badge. Als dat niet voorhanden is, neem dan enkele geboortekaartjes mee. Ga met de catechisanten in gesprek over het nut van het hebben van een naam en de eventuele betekenis van namen.

Zoek vooraf op www.meertens.knaw.nl de betekenis van de namen van de catechisanten op.

Bijbelstudie

Achtergrond

Jozef krijgt een boodschap van de Heere. Maria is zwanger. Niet van een andere man, maar uit de Heilige Geest. De Messias zal worden geboren. Jozef krijgt opdracht om Hem Jezus te noemen. In het Oude Testament was die naam Jozua. De Naam Jezus betekent: de Heere redt. Hij zal Zijn volk zalig maken. Dat wil zeggen: redden, of bevrijden. De echte Jezus wordt nu geboren. Alleen Hij kan zondaren zaligmaken. Niemand anders kan dat. Al heten ze ook Jozua of Jezus. Deze Jezus is: Immanuël, God met ons. Dus echt: de Heere redt! God Zelf wordt mens om zondaren zalig te maken. Dat doet Hij aan het kruis. Hij laat Zich als zondaar veroordelen om zondaren te bevrijden.

Plaatje Ichthus-symbool

Het Griekse woord voor vis is 'ichthus'. De I staat voor Jezus, Ch voor Christus, Theos is God, Usus is Zoon, Soter is Redder. Dus: Jezus Christus, Gods Zoon, Redder. De eerste christenen gebruikten dit symbool om elkaar te 'herkennen'. Buitenstaanders kenden deze geheimtaal niet.

Toelichting bij uitleg

Onze Heere

Eventuele extra uitleg: De duivel heeft geen recht meer op jou. Christus heeft recht op alles in heel je leven. Dat verlang je dan ook. Al heb je daarbij wel Zijn genade nodig. Want tegen de duivel kun je zelf niet op. En je eigen ik, krijg je er zelf niet onder.

Christus

Christus betekent hetzelfde als Messias. Allebei de namen betekenen gezalfde. Door het zalven met olie stelde de Heere aan tot een bepaalde taak. De olie zag op de Heilige Geest. Alleen door Zijn leiding en in afhankelijkheid van Hem kan het ambt goed vervuld worden. Zo werd ook de Heere Jezus gezalfd. De Heilige Geest daalde op Hem neer toen Hij werd gedoopt.

Verwerkingsvragen

Antwoorden

Denk als antwoord op vraag 5 aan o.a. Lam, Herder, Ware Wijnstok.

Verdiepingsvragen

1. Leg uit wat het betekent dat Christus Profeet, Priester en Koning is.
2. Christenen zijn ook profeet, priester en koning. Leg aan de hand van Zondag 12, v/a 32 uit op welke manier.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we ermee, als we zeggen dat de Heere Jezus de *eniggeboren* Zoon van God is?
2. Is de Heere Jezus net zo echt God als God de Vader?

Leerdoel hart – beseffen

1. Wie kan jou verlossen van de zonde?

Leerdoel handen – kunnen

1. Noem een paar namen van de Heere Jezus en leg uit wat die namen betekenen.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

11. God de Zoon – Zijn geboorte

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik ken het derde artikel van de Apostolische geloofsbelijdenis uit mijn hoofd: Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria.

Hart – beseffen

Ik beseff dat het voor de Heere Jezus een grote vernedering was om als hulpeloze baby naar de aarde te komen.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom het nodig was dat de Heere Jezus als baby werd geboren.

Zingen

Gezongen kan worden de Lofzang van Zacharias vers 1:

Lof zij den God van Israël,
Den HEER, die aan Zijn erfvolk dacht,
En, door Zijn liefderijk bestel,
Verlossing heeft teweeg gebracht;
Een hoorn des heils heeft opgericht;
't Geen Davids huis was toegezegd,
Dat wil Hij ons nu schenken;
Gelijk Gods trouw, van 's aardrijks ochtendstond,
Door der profeten wijzen mond,
Zich hiertoe aan de vaderen verbond.

Binnenkomer

Neem een geboortekaartje mee.

Stelling

Of we op bezoek gaan, hangt soms van onze beleefdheid af. Er is sprake van een zekere vrijblijvendheid. Zien we de boodschap van het Evangelie ook als vrijblijvend?

Bijbelstudie

Achtergrond

En de engel antwoordende zei tot haar [Maria]: 'De Heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom ook Dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.

Maria zal zwanger worden. Dat heeft de engel tegen haar gezegd. Haar Zoon zal de Messias zijn. Onverwacht stond de engel voor haar. Wonderlijke woorden. Zwanger? Een Zoon baren? Koning? Ze vraagt: Hoe zal dat wezen? Nee, Maria reageert hier niet zoals Zacharias. Die vroeg in ongelooft om een teken. Maria vraagt hoe ze zwanger kan worden. Er komt geen man aan te pas. Het antwoord maakt het nog wonderlijker. Dat zal God Zelf doen. Want wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. De

Vader geeft Zijn Zoon en uit de Heilige Geest wordt Maria zwanger. De volheid van de tijd is gekomen. De Messias zal worden geboren.

Vragen

1. Wat betekenen de woorden: 'volheid van de tijd'?
2. Probeer eens te zeggen wat het wonder is van de geboorte van de Heere Jezus.
3. Noem of schrijf eens op wat de engel in vers 31 – 33 van de Heere Jezus zegt. Wat betekent dat allemaal?
4. Maria vroeg niet om een teken, zoals Zacharias. Toch krijgt ze een teken. Welk teken is dat?
5. Wat komt er bij je naar boven als je vers 37 leest? Wat zeggen deze woorden jou?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Vraag het derde artikel van de Apostolische geloofsbelijdenis aan één van de catechisanten: Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria.

Leerdoel hart – beseffen

Waarom was het voor de Heere Jezus een vernedering om als baby geboren te worden?

Leerdoel handen – kunnen

Waarom was het nodig dat de Heere Jezus als baby geboren werd?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

12. God de Zoon – Zijn lijden

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat Jezus de kruisdood moest sterven, omdat God mijn zonden zo ernstig neemt.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik als ik als schuldige alléén door Christus kruisoffer toch onschuldig voor God kan verschijnen.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom Christus zo zwaar moest lijden.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 22:1:

Mijn God, mijn God, waarom verlaat Gij mij,
 En redt mij niet, terwijl ik zwoeg en strij',
 En brullend klaag in d' angsten die ik lij',
 Dus fel geslagen?
 't Zij ik, mijn God, bij dag moog' bitter klagen,
 Gij antwoordt niet; 't Zij ik des nachts moog' kermen.
 Ik heb geen rust, ook vind ik geen ontfermen
 In mijn verdriet.

Binnenkomer

Dit lied is een vertaling van het Duitse 'Herr, stärke mich, dein Leiden zu bedenken'. Gellert, de schrijver van het lied, was een van de zonen van een predikantsechtbaar uit Hainichen (Saksen). In het lied neemt Gellert de lezer mee om na te denken over het lijden van Christus. Het lied is geschreven in de ik-vorm, zo ben je als lezer geen toeschouwer maar iemand die betrokken is in wat hij leest.

Alternatieve binnenkomer

Verhaal

Er is een verhaal bekend waar in de burgeroorlog in de Verenigde Staten vijf soldaten werden gevangen genomen in vijandig gebied. Ze waren alle vijf in burgerkledij en werden beschuldigd van spionage, waar de doodstraf op staat. De vijf werden op een rij gezet en het peloton werd opgesteld.

Toen de officier het commando wilde geven om de straf te voltrekken, rende er plotseling een jongeman schreeuwend uit het nabijgelegen bos. Hij rende naar de officier en smeekt hem om het leven van één van de veroordeelden te sparen, 'want', zei hij, 'deze soldaat heeft een vrouw en vier kinderen thuis'.

Hij smeekte het de officier en bood zijn eigen leven aan, 'omdat', zei hij, 'ik een vrijgezel ben en niemand op mij wacht...'

De officier stemde toe; de vader werd vrijgelaten en kon vertrekken. De jonge held werd in zijn plaats doodgeschoten.

's Nachts kwam deze vader echter terug en nam het kruis van het graf van de jongeman mee, terug naar zijn woonplaats, waar hij het zijn hele verdere leven bij zich hield uit dankbaarheid voor de man die zijn leven voor hem had opgeofferd.

Vragen

Bij het bespreken van de stellingen kan ervoor gekozen worden om de jongeren te wijzen op de teksten die genoemd worden in **Tien redenen waarom Christus moest lijden en sterven** welke aan het einde in het werkboekje staan.

Om verder over na te denken

Tien redenen waarom Christus moest lijden en sterven

1. om de toorn van God op Zich te nemen (Gal.3:13, Rom.3:25, 1 Joh.4:10)
2. om Zijn Hemelse Vader te behagen (Jes. 53:10, Ef. 5:2)
3. om de rijkdom van Gods liefde en genade voor zondaars te tonen (Rom.5:7-8, Joh.3:16, Ef. 1:7)
4. om ons te laten zien hoezeer ook Hij ons liefheeft (Ef.5:2, Ef. 5:25, Gal.2:20)
5. om voor ons de rechtvaardige eisen van de Wet te vervullen (Kol. 2:13-14)
6. om de gehoorzaamheid te vervullen die onze rechtvaardigheid wordt (Filip.2:8, Rom.5:19, 2 Kor 5:21)
7. om ons met God te verzoenen (Rom. 5:10)
8. om ons ertoe te brengen in niets anders te roemen dan in Zijn kruis (Gal. 6:14)
9. om al Zijn schapen, verstrooid over de hele aarde, bijeen te brengen (Joh. 11: 51-52, Joh. 10:16)
10. opdat Hij gekroond zou worden met heerlijkheid en eer (Heb. 2:9, Filip. 2: 7-9, Openb. 5:12)

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat heeft de kruisdood van de Heere Jezus met jou te maken?

Leerdoel hart – beseffen

Hoe kan ik als schuldige zondaar God onder ogen komen?

Leerdoel handen – kunnen

Waarom moest de Heere Jezus zo zwaar lijden?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

13. God de Zoon – Zijn opstanding

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere is opgestaan uit de dood.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik zonder Zijn opstanding niet zalig kan worden.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen welke drie betekenissen de opstanding van de Heere Jezus heeft.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 118:11:

De steen, dien door de tempelbouwers
Veracht'lijk was een plaats ontzegd,
Is, tot verbazing der beschouwers,
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's HEEREN hand alleen geschied;
Het is een wonder in onz' ogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Dit leerdoel is zo vanzelfsprekend, dat dit niet apart getoetst hoeft te worden.

Leerdoel hart – beseffen

Waarom is de opstanding van de Heere Jezus uit de dood belangrijk voor jou?

Leerdoel handen – kunnen

Welke drie betekenissen heeft de opstanding van de Heere Jezus?

1. De dood is overwonnen.
2. Door de kracht van Christus' opstanding worden geestelijk dode zondaren tot leven gewekt.
3. Het is een garantie van de zalige opstanding van Zijn kinderen.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

14. God de Zoon – Zijn hemelvaart

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere Jezus naar de hemel gevaren is.

Hart – beseffen

Ik besef dat ik de Heere Jezus moet kennen als mijn Hoofd en mijn Voorspreker.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen wat het zoeken van de dingen die boven zijn inhoudt.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 47:3:

God vaart, voor het oog,
Met gejuich omhoog;
't Schel bazuïngeluid
Galmt Gods glorie uit.
Heft den lofzang aan,
Zingt Zijn wonderdaân,
Zingt de schoonste stof,
Zingt des Konings lof
Met een zuiv'ren galm,
Met een blijden psalm;
Hij, de Vorst der aard',
Is die hulde waard.

Alternatieve binnenkomer

Als alternatieve binnenkomer (in plaats van het woordweb) zou gevraagd kunnen worden welke christelijke feestdagen er gevierd worden. Laat de catechisanten de feestdagen in volgorde van plaatsen.

Een andere mogelijkheid is de catechisanten te vragen waarom Jezus niet op aarde bleef. Dan zou het immers veel gemakkelijker te zijn om in Hem te geloven? Laat hen op elkaar reageren.

Bijbelstudie

Achtergrond

De Heere Jezus brengt Zijn discipelen bijeen bij de Olijfberg met als doel om afscheid te nemen en te vertrekken naar de hemel. Als ze samengekomen zijn, stellen de discipelen Hem een vraag: 'Heere, zult U nu Israëls koninkrijk weer herstellen?' Anders gezegd: 'Gaat U dan nu beginnen de Romeinen uit ons land te verjagen?' Je zou kunnen denken: maar discipelen, hoe komen jullie daar nou bij? Is jullie nog niet duidelijk geworden dat Jezus daarvoor niet op aarde kwam? Het is begrijpelijk dat je dat denkt. Toch was hun vraag zo gek nog niet. Jezus had hun veel verteld over het koninkrijk. Dat Zijn discipelen verlangend uitzagen naar de komst van dat rijk was helemaal niet verkeerd. Wat verkeerd was, was dat zij dachten dat het koninkrijk samenviel met het volk Israël. Terwijl dat helemaal niet zo is, volgens Jezus! Jezus onderwijst hen voor het laatst. Hij wijst hen erop dat zij zich niet met Gods zaken moeten bemoeien. Tegelijkertijd geeft Hij hun een rijke belofte: ze zullen de Geest ontvangen! De Heilige Geest zal zorgen dat ze van

Christus zullen getuigen, eerst in Jeruzalem, dan in heel Israël en zelfs in Samaria, en dan zelfs tot aan het einde van de wereld: de heidense stad Rome! Heel de wereld zal over Jezus horen, doordat de Geest de discipelen laat getuigen! Deze troostrijke belofte is het laatste wat Jezus' leerlingen van hun lieve Meester horen. Hij wordt opgeheven. God neemt Hem op. Dat doet Hij zegenend, schrijft Lukas in zijn evangelie (24:51). Een wolk zorgt ervoor dat Hij niet meer te zien is. Die wolk duidt, net als bij de verheerlijking op de berg (Luk. 9:34-35) iets aan van Gods heerlijkheid. Terwijl de discipelen Jezus nastaren, komen er twee mannen in witte kleren, engelen, bij hen staan. Ze vertroosten hen en vertellen dat Jezus weer terug zal komen. Net zoals Hij opvoer – lichamenlijk dus! De discipelen zijn niet langer verdrietig, maar loven de Heere (Luk. 24:52). Met elkaar bidden ze om de komst van de Heilige Geest, Die Jezus hun beloofd had.

Vragen

1. De discipelen begrepen nog niet goed wat de Heere Jezus bedoelde toen Hij sprak over het koninkrijk. Zou het ook kunnen dat jij iets niet goed begrijpt? Kun je hier iets aan veranderen?
2. De Heere Jezus beloofde Zijn Heilige Geest aan de discipelen. Die Geest is gekomen met Pinksteren. Heb jij nog wat aan die belofte?
3. In vers 9 kun je lezen dat Jezus *werd opgenomen*. Wie nam Hem op? Wat betekende dit voor Hem? Wat heeft dit jou te zeggen?
4. Engelen vertroosten de discipelen (vers 10). Bestaan engelen nog steeds? Zo ja, wat doen ze?
5. Hoe kan het dat de discipelen blij zijn na Jezus' hemelvaart? Scheiden doet toch altijd pijn?
6. Nadat Jezus werd opgenomen, kwamen de discipelen samen en ze baden (vers 13 en 14). Waarschijnlijk baden ze om vervulling van de belofte van de Geest. Zijn er aan jou ook beloften gedaan? Wat doe je met die beloften? Kun je iets leren van de discipelen?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Waar is de Heere Jezus nu?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom heb ik de Heere Jezus nodig als mijn Hoofd?
2. Waarom heb ik de Heere Jezus nodig als mijn Voorspreker?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat betekent het zoeken van de dingen die boven zijn?
2. Hoe doe je dat?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

15. God de Zoon – Zijn wederkomst en het oordeel

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere Jezus terug zal komen om alle mensen te oordelen.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik de Heere Jezus moet kennen als mijn Redder. Dan hoef ik niet bang te zijn voor Zijn wederkomst. Dan mag ik er zelfs naar uitkijken.

Handen – kunnen

Ik probeer mijn leven te laten stempelen door de terugkomst van de Heere Jezus.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 98:4:

Laat al de stromen vrolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog;
't Gebergte vol van vreugde springen
En hupp'len voor des HEEREN oog:
Hij komt, Hij komt, om d' aard' te richten,
De wereld in gerechtigheid;
Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
Wordt in rechtmatigheid geleid.

Alternatieve binnenkomer

Als alternatieve introductie (in plaats van het woordweb) zou gevraagd kunnen worden of de jongeren wel eens nadenken over de wederkomst en welk gevoel ze daarbij hebben: bang, onzeker, blij, dankbaar?

Bijbelstudie

Achtergrond

Jezus is een preek aan het houden over het einde van de tijd. Hij is aan het einde van deze preek gekomen. Nu begint Hij over het oordeel op de oordeelsdag. Zoals een herder kan zien wat schapen zijn en wat bokken zijn en alleen de schapen bij zich wil hebben, zo zal Christus de 'schapen' van de 'bokken' scheiden. Hoe doet Hij dat? Dat is wel het wonderlijkste van dit Bijbelgedeelte. De Heere Jezus gaat kijken naar wat de mensen gedaan hebben. Dus niet of ze in Hem geloofden – natuurlijk is dit van levensbelang! Maar daar gaat het hier niet om. Het gaat om het water geven aan een dorstige Jezus, kleding geven aan Jezus, Jezus bezoeken. De mensen die van de Rechter te horen krijgen, dat zij in het koninkrijk binnen mogen komen, zullen verbaasd zijn. Hebben wij de Heere Jezus water gegeven, Hem bezocht? Dan maakt de Rechter, Jezus Zelf, duidelijk dat het bezoeken van Zijn broeders (Zijn knechten, maar ook al Zijn kinderen) eigenlijk het bezoeken van Hemzelf is! Zij die aan de linkerhand moeten staan, hebben Gods knechten niet geholpen. Zij zullen het eeuwige vuur in moeten.

Vragen

1. Wie worden er geoordeeld op de dag van Jezus' terugkomst?
2. Hoe zal het oordeel plaatsvinden? Wie mogen er aan Jezus' rechter- en wie moeten er aan Zijn linkerhand gaan staan?
3. Betekent dit gedeelte dat je in het koninkrijk mag komen als je goed je best doet om Gods kinderen te helpen? Wat kun je leren van dit gedeelte?
4. Wat heeft het jou te zeggen dat de mensen die binnen mochten komen verbaasd waren?
5. Hoeveel verschillende uitkomsten van het oordeel zijn er mogelijk? Wat zou de Rechter zeggen als jij nu geoordeeld zou worden?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Krant

Laat de catechisanten voorafgaand aan de catecheseles thuis een krant lezen met de volgende opdracht: 'Zoek drie dingen op die te maken hebben met de wederkomst van de Heere Jezus.'

NGB artikel 37

Laat de catechisanten in groepen uiteengaan. Eén van hen leest hardop artikel 37 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis voor. Een ander luistert en schrijft op wat er over de goddelozen wordt gezegd, een derde luistert en schrijft op wat er over de uitverkorenen gezegd wordt. Laat hen hun bevindingen vergelijken. Wat valt op? Wat kan hiervan geleerd worden?

Stelling:

Het kan niet waar zijn dat iedereen de Heere Jezus ziet als Hij terugkomt.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat doet de Heere Jezus als Hij terugkomt?

Leerdoel hart – beseffen

Wanneer hoe je niet bang te zijn als de Heere Jezus terugkomt en kun je zelfs naar dat moment verlangen?

Leerdoel handen – kunnen

Wat betekent de wederkomst van de Heere Jezus voor je dagelijkse leven?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

16. God de Heilige Geest

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heilige Geest een persoon is Die ook echt God is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat alleen de Heilige Geest mij geestelijk levend kan maken.

Handen – kunnen

Ik kan de Heilige Geest een plaats geven in mijn persoonlijk gebed.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 25:2:

HEER', ai, maak mij Uwe wegen,
Door Uw woord en Geest bekend;
Leer mij, hoe die zijn gelegen,
En waarheen G' Uw treden wendt,
Leid mij in Uw waarheid, leer
IJv'rig mij Uw wet betrachten;
Want Gij zijt mijn heil, o HEER',
'k Blijf U al den dag verwachten.

Of Ps. 119:9:

Doe bij Uw knecht weldadigheid, o HEER',
Opdat ik leev', Uw woorden moog' bewaren,
En dat Uw Geest mij ware wijsheid leer',
Mijn oog verlicht', de nevels op doe klaren;
Dat mijne ziel de wond'ren zie en eer',
Die in Uw wet alom zich openbaren.

Binnenkomer

Je ziet in je boek een afbeelding van een fundament. Het fundament is al een hele poos geleden gelegd. Hard is er gewerkt om onder de grond sterke funderingen te maken. Maar daarmee staat het huis er nog niet. Sterker nog: er is nog niets van het huis te zien. Wat is er nog voor nodig? Laat de jongeren allerlei materialen opnoemen en schrijf deze op. Maar ook daarmee is het nog steeds geen huis. Er zijn mannen nodig die de stenen gaan gebruiken om muren op die fundamenten te gaan bouwen. Dit beeld kun je gebruiken om te begrijpen waarom de Heilige Geest nodig is. De *Vader* heeft van eeuwigheid de fundamenten al gelegd: Hij koos mensen uit en gaf Zijn Zoon. De *Zoon*, Jezus, heeft alle materialen klaargelegd: Hij stierf zodat jouw zonden vergeven kunnen worden en je een nieuw leven kunt krijgen. Maar nu gebeurt er niets als niet de *Heilige Geest* die materialen gaat gebruiken door op dat fundament te bouwen. Hij gaat alles wat Christus verdiend heeft toepassen. Het is nodig dat Hij werkt!

Alternatieve binnenkomer

Als alternatieve introductie (in plaats van het woordweb) zou gevraagd kunnen worden wat de catechisanten in hun leven ervaren van het werk van de Heilige Geest.

Een andere optie is om de catechisanten aan de drie-eenheid te herinneren en te vragen 1) wie er voor hen het belangrijkste is en 2) wat de verschillende Personen met elkaar te maken hebben. De antwoorden kunnen met elkaar vergeleken worden, met specifiek aandacht voor de waarschijnlijk minder belangrijk gevonden Heilige Geest.

Bijbelstudie

De Heere Jezus gaat de aarde verlaten. Hij vertelt dit aan Zijn discipelen. Toch heeft het nut dat Hij weggaat, zo maakt Hij duidelijk. Hij zal de Trooster, de Helper, sturen. Deze Trooster is de Heilige Geest. Hij zal de wereld overtuigen van haar zonde van ongeloof, van de gerechtigheid en onschuldigheid van de Heere Jezus en van het oordeel waarmee de duivel geoordeeld is. De wereld, daar hoor jij ook bij! Ook jij moet overtuigd worden van deze drie dingen. De Heilige Geest is de Geest van de waarheid. Hij wil jou duidelijk maken wat de waarheid is. Wat Hij zal leren heeft Hij van Christus Zelf, Hij Die de Waarheid is. Hij wil graag Christus verheerlijken, Hem grootmaken. Ook in jouw leven. Dan wordt Hij zo heerlijk voor je. Net als een meisje veel van haar vriend houdt, zo houd jij dan veel van Hem. Je bent vol van Hem. Dat wil de Geest!

Vragen

1. Waarom begint de Heere Jezus over de Heilige Geest te vertellen?
2. De Heere Jezus is wel in de hemel, maar er is een Trooster, een Helper op aarde. Ervaar jij dat ook?
3. Van welke drie dingen overtuigt de Heilige Geest? Probeer het in eigen woorden te zeggen.
4. Bedenk wat 'zonde' is. Kijk daarna nog eens naar Johannes 16:9. Wat leer je hiervan over wat zonde is?
5. De Geest wil Christus verheerlijken. Hoe verheerlijk jij Christus? (Als catechisanten aangeven dat ze Christus niet verheerlijken, geef dan aan dat ze Hem dus verdriet doen; er is geen middenweg. Laat dit eventueel ook concreet benoemen.)

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Laat de catechisanten de geloofsbelijdenissen van Athanasius en Nicéa lezen. Hoeveel aandacht is hierin voor het werk van de Heilige Geest.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Is de Heilige Geest net zo echt God als God de Vader?

Leerdoel hart – beseffen

Hoe kom je geestelijk tot leven?

Leerdoel handen – kunnen

Wat kun je in je gebed aan de Heilige Geest vragen en waar kun je Hem voor danken?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.